

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Helsinki 10.1.2008

Tiedotusvälineille
JULKAISUVAPAA 11.1.2008**KRIMINAALIPOLITIIKAN PARADOKSI****Tutkimuksia huumausainerikollisuudesta ja sen kontrollista Suomessa**

Aarne Kinnunen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 233

Väitöskirjatutkimus käsittelee huumemarkkinoiden ja -rikollisuuden kehitystä 1990-luvun puolivälin jälkeen, huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosuraa ja sosio-ekonomista asemaa sekä huumausainerikosongelman ratkaisupyrkimyksiä viranomaiskontrollin keinoin. Väitöskirja koostuu neljästä tutkimusartikkelista ja yhteen-vetoartikkelista.

Aikaa 1990-luvun puolivälin jälkeen on leimannut sekä huumeiden käytön yleistyminen ja huumeongelmien vakavoituminen että huumekontrollin tiivistyminen. Tänä aikana huumeongelmien ehkäisy nousi viranomaistoiminnan keskiöön ja resursseja huumeiden vastaiseen toimintaan lisättiin. Rikosoikeudellista kontrollia vahvistettiin ja huumetorjunta nousi poliisin ja tullin toimintastrategioiden kärkikohteiksi. Huumerikollisuuden ehkäisy ja paljastaminen otettiin osaksi poliisin valvontatoimintaa koko maassa. Tämä näkyi selvänä rikostilastojen kasvuna.

Suomessa huumerikoksista tuomittujen on arvioitu joutuneen ankarien rangaistusten kohteiksi verrattuna muista rikoksista tuomittuihin. Huumeiden käytön kriminalisointi ja sakotuskäytännön kiristyminen osoittavat, että huumeiden käyttöön suhtaudutaan moralistisemmin ja kielteisemmin kuin muiden päihteiden käyttöön tai muuhun henkilökohtaiseen riskikäyttäytymiseen. Lisäksi rikoskontrolli kohdistuu huonossa sosioekonomisessa asemassa oleviin henkilöihin. Huumausainekontrolli on siten valikoivaa ja tuottaa repressiivisiä käytäntöjä.

Sosiaali- ja terveystieteistä painotuksista huolimatta suomalaisen huumeapolitiikan voimakas elementti on edelleen rikosoikeusjärjestelmän hyödyntäminen. Tutkimuksen mukaan suomalainen yhteiskunta samanaikaisesti sekä työntää huumeiden käyttäjiä ulos yhteiskunnasta (exclusion) että yrittää integroida heitä keskuuteensa (inclusion). Huumeongelman käsittelyn erityisasema on näkynyt myös muun muassa huumehoitojärjestelmän hitaassa reagointikyvyssä muuttuneeseen tilanteeseen.

Huumeongelman käsittely on osaltaan vaikuttanut kriminaalipoliittisen ajattelun ankaroitumiseen. Huumeongelmaa on käytetty perusteluna muun muassa poliisin pakkokeinojen laajentamiselle ja epätavanomaisten tutkintakeinojen käyttöönotolle. Samalla huumeiden käyttäjiin on kohdistettu uusia hallinnollisia sääntelykeinoja, kuten huumeitestien käyttöönotto työelämässä, rikosrekisterimerkintöjen tarkistus tiettyjen työpaikkojen hakumenettelyssä ja ajo-oikeuden menetysuhka tapauksissa, joissa lääkäri on todennut päihderiippuvuuden.

Suomalaisessa kriminaalipoliittisessa ajattelussa on pidetty tärkeänä asettaa inhimillisesti tärkeitä ja sosiaalisesti oikeudenmukaisia arvoja etusijalle ja vahvistaa rikoksia ehkäiseviä toimia. Rangaistuksen rooli on nähty toissijaisena. Huumepoliitiikassa rikosoikeus on säilynyt keskeisenä siitä huolimatta, että haittojen vähentämisen politiikka on saanut jalansijaa ja hyvinvointiyhteiskunta on kyennyt tuottamaan kasvavan määrän hoitopalveluja ongelmakäyttäjille.

Tutkimus perustuu laajoihin tilastollisiin aineistoihin, poliisintyön havainnointiin, viranomaisten ja huumemarkkinoilla toimivien haastatteluihin sekä viranomaisdokumentteihin.

Lisätietoja:

neuvotteleva virkamies

Aarne Kinnunen

puh. (09) 1606 8109

e-mail aarne.kinnunen@om.fi

Tutkimus on 11.1.2008 OPTL:n kotisivuilla <http://www.optula.om.fi/42120.htm>

Julkaisun voi tilata Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta puh. 010 366 5355